

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 30 (2009)

Δελτίον ΧΑΕ 30 (2009), Περίοδος Δ'. Στη μνήμη του Ηλία Κόλλια (1936-2007)

Ηλίας Κόλλιας

Ροδονίκη ΕΤΖΕΟΓΛΟΥ, Δημήτριος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

doi: [10.12681/dchae.628](https://doi.org/10.12681/dchae.628)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΕΤΖΕΟΓΛΟΥ Ρ., & ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ Δ. (2011). Ηλίας Κόλλιας. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 30, 9–10. <https://doi.org/10.12681/dchae.628>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Ηλίας Κόλλιας

Ροδονίκη ΕΤΖΕΟΓΛΟΥ, Δημήτριος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Περίοδος Δ', Τόμος Λ' (2009)

ΑΘΗΝΑ 2009

ΗΛΙΑΣ ΚΟΛΛΙΑΣ

Ο Ηλίας Κόλλιας γεννήθηκε στον Πειραιά το 1936. Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και πήρε το πτυχίο του από το Ιστορικό-Αρχαιολογικό Τμήμα της Φιλοσοφικής Σχολής, με καθηγητές τον Σπυρίδωνα Μαρινάτο, τον Νικόλαο Κοντολέοντα και τους μεγάλους βυζαντινολόγους Αναστάσιο Ορλάνδο και Διονύσιο Ζακυθινό.

Η πρώτη επαγγελματική απασχόλησή του ήταν στο Βυζαντινό Μουσείο και είχε την τύχη να συμμετάσχει στην ομάδα των νέων αρχαιολόγων που εργάστηκαν με την φωτεινή καθοδήγηση του Μανόλη Χατζηδάκη στην προετοιμασία της διεθνούς εκθέσεως για την βυζαντινή τέχνη, που έγινε στο Ζάππειο Μέγαρο το 1964 υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Το 1965 εισήλθε με διαγωνισμό στην Αρχαιολογική Υπηρεσία και διορίστηκε ως Επιμελητής Βυζαντινών Αρχαιοτήτων στην Εφορεία Δωδεκανήσου. Έτσι άρχισε η «ερωτική» σχέση του με την Ρόδο και τα μνημεία της.

Η μετεκπαίδευσή του στο Παρίσι, όπου παρακολούθησε σεμινάρια στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης και στην École Pratique des Hautes Études κατά την διετία 1976-1978, του έδωσε την ευκαιρία και την άνεση χρόνου να διευρύνει τις γνώσεις του για την βυζαντινή και την δυτική μεσαιωνική τέχνη. Επιστρέφοντας στην Ελλάδα το 1978 ορίστηκε πρώτος προϊστάμενος της νεοσυσταθείσας 4ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων με έδρα την Ρόδο και ακτίνα υπευθυνότητας όλα τα Δωδεκάνησα. Οργάνωσε την Εφορεία, η οποία στελεχώθηκε με επιστημονικό προσωπικό, νέους αρχαιολόγους και αρχιτέκτονες, για τους οποίους ο Ηλίας Κόλλιας υπήρξε δάσκαλος, εμπνευστής και πολύτιμος συνεργάτης.

Μετά την συνταξιοδότησή του, το 1998, και μέχρι την εκδημία του στις 9 Ιανουαρίου 2007, ασχολήθηκε αποκλειστικά με την παρακολούθηση των έργων στα μνημεία της μεσαιωνικής πόλης της Ρόδου ως πρόεδρος της επιστημονικής επιτροπής Ρόδου του Ταμείου Διαχείρισης Πιστώσεων για την εκτέλεση αρχαιολογικών έργων. Η θέση αυτή του έδωσε την δυνατότητα να προχωρήσει με τους συνεργάτες του σε έργα μακράς πνοής για την προστασία και ανάδειξη σημαντικών μνημείων και αρχαιολογικών χώρων της πόλης.

Ο Ηλίας Κόλλιας, όπως κάθε αρχαιολόγος της «μαχόμενης» αρχαιολογίας, ανάλωσε το υπηρεσιακό και επιστημονικό του ενδιαφέρον σε όλα τα νησιά του δωδεκανησιακού χώρου, στην Κάρπαθο, Πάτμο, Κάλυμνο, Κω, Λέρο, Νίσυρο, Τήλο, Χάλκη, Σύμη, Αστυπάλαια. Οι προσπάθειες προστασίας και ανάδειξης των μνημείων και των μνημειακών συνόλων συνοδεύτηκαν από μελέτες για την ιστορία, τις ανασκαφές, την αρχιτεκτονική και την ζωγραφική του Βυζαντίου και των χρόνων της ιπποτοκρατίας. Το κύριο όμως μέλημά του και ο χώρος της μεγάλης του δραστηριότητας υπήρξε, όπως είναι εξάλλου εύλογο, το νησί της Ρόδου. Στην μεσαιωνική πόλη, με δραστικές πρωτοβουλίες, αναμορφώθηκαν το Καστέλλο, τα οχυρωματικά έργα, τα ιπποτικά καταλύματα, οι εκκλησίες. Ο

Κόλλιας επέπτευσε και κατηύθυνε τις εργασίες αναμόρφωσης του Καστέλλο για την διεξαγωγή της Συνόδου Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 1988. Στο Παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου, στους χώρους του ισογείου του, οργάνωσε μια πρωτότυπη έκθεση για την ιστορία, την ζωή και την τέχνη της Ρόδου από τον 4ο αι. μ.Χ. έως την κατάληψη του νησιού από τους Τούρκους το 1522.

Με συντονισμένες προσπάθειες, σε συνεργασία και με τους τοπικούς φορείς, η μεσαιωνική τάφος αναδείχθηκε ως ένας ευχάριστος αρχαιολογικός χώρος. Είκοσι περίπου εκκλησίες που είχαν μετατραπεί σε τζαμιά συντηρήθηκαν και έχουν καταστεί επισκέψιμες, ενώ μνημεία της ιπποτοκρατίας αποκαταστάθηκαν και αποδόθηκαν στους κατοίκους για επιμορφωτικές εκδηλώσεις. Ως παράδειγμα αναφέρουμε το έργο στον ξενώνα της Αγίας Αικατερίνης που βραβεύθηκε από την EUROPA NOSTRA.

Οι εργασίες στα μνημεία της μεσαιωνικής πόλης έδωσαν στον Ηλία Κόλλια το έναυσμα για την συγγραφή βιβλίων που συνθέτουν τα στοιχεία από τις ιστορικές πηγές, τα αρχαιολογικά δεδομένα και τις προσωπικές παρατηρήσεις του και ερμηνείες. Αλλά και η μελέτη μνημείων σε άλλες τοποθεσίες της Ρόδου είναι αντικείμενο συνθετικών εργασιών του Κόλλια για την τέχνη της εποχής της ιπποτών. Ένα από αυτά, ο Άγιος Νικόλαος στα Τριάντα, αποτέλεσε, μαζί με την Αγία Τριάδα στην μεσαιωνική πόλη της Ρόδου, το θέμα της διδακτορικής του διατριβής με τίτλο *Δύο ζωγραφικά ροδιακά σύνολα της εποχής της ιπποτοκρατίας. Ο Άγιος Νικόλαος στα Τριάντα και η Αγία Τριάδα (Ντολαπλί Μετζίντ) στη μεσαιωνική πόλη*, που υποστηρίχθηκε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών το 1986.

Στο καθαρά υπηρεσιακό και επιστημονικό του έργο προστέθηκαν και οι επιτυχείς προσπάθειες για την διεθνή προβολή των δύο σημαντικότερων μνημειακών συνόλων της Δωδεκανήσου: Η εγγραφή της μεσαιωνικής πόλης της Ρόδου και της Χώρας της Πάτμου, με το σπήλαιο της Αποκάλυψης και την μονή του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου, στον κατάλογο των πόλεων της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO. Δίκαια λοιπόν ο Ηλίας Κόλλιας, «για την όλη προσφορά του, προσφορά βίου», βραβεύθηκε το 1999 από την Ακαδημία Αθηνών.

Στην προσωπική του ζωή, ο Ηλίας ευτύχησε να έχει κοντά του μέχρι την τελευταία δοκιμασία, την σύζυγό του αρχαιολόγο Μαρία Μιχαλάκη και τα παιδιά του, την Μυρτώ και τον Φοίβο.

Η ευρύτερη οικογένεια της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, οι αρχαιολόγοι, οι αρχιτέκτονες, οι συντηρητές, το τεχνικό και εργατικό προσωπικό, είχαν κοντά τους έναν δάσκαλο, συμπαραστάτη, εμπνευστή, που μοίραζε απλόχερα τις γνώσεις του, την ζεστή του καρδιά και το τρανταχτό του γέλιο.

Η Χριστιανική Αρχαιολογική Εταιρεία έχασε τον μελίχιο και συνετό Πρόεδρο που εργάστηκε για την επιτυχία του επιστημονικού της έργου από το 2000 έως την ημέρα που έφυγε από κοντά μας.

Οι μαθητές και οι συνεργάτες του είπαν για τον Ηλία Κόλλια ότι ήταν ο τελευταίος μεγάλος μάγιστρος της Ρόδου. Έτσι ασφαλώς θα ήθελε και ο ίδιος να τον θυμόμαστε.

ΡΟΔΟΝΙΚΗ ΕΤΖΕΟΓΛΟΥ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ